

լը աւելի դժուար կըլլայ : Պէտք է ընտրել անանկ ատեն մը որ գետինը ոչ շատ չոր՝ ոչ ալ խիստ թաց ըլլայ . ամէնէն աղէկը առատ ցօղիջած առաւօտներն է : (Ժ) Ե որ շատ թաց ըլլայ , քաղած խոտիդ հետ խել մը բուսական հող ու տունկեր ալ մէկտեղ կը փրթին . ընդհակառակն թէ որ շատ չոր ըլլայ , գէշ խոտերը՝ խլած ատենդ կը փրթին : Պէտք է սպասել որ շատնան խոտերը , և քանի մը հարիւրամեթր մեծնալուն պէս խելու է : մանաւանդ նայելու է որ քանի որ հոնտերնին չէ հասած՝ փրցուին , ապա թէ ոչ , եկող տարի խիստ կը բազմանան : (Կ) Ժողոված խոտերդ կրնաս մէկտեղ մը դիզել , որ կամաց կամաց փտտելով՝ պարարտ հող կը դառնան . և թէ որ մէջը քիչ մը փոշի դարձած կիր ցանես , աւելի շուտ կը փտտին : (Խ) Կարտիզին ճամբաներուն խոտերը խելու համար լայն բերնով քերոց մը կը գործածուի , որ քանի մը հարիւրամեթր գետինը խոթելով բանեցընելու է . աս բանիս համար ալ նայելու է որ երկիրը ոչ խիստ չոր և ոչ խիստ թաց ըլլայ :

Ս) Եղուններուն նոր խումբ բաժնուած ատենը ինչ հոգ պէտք է ընել :

ՊԱՐՆԱՆ մէջ հաւկիթ ձգելով խիստ կը շատնան մեղունները . ուստի պէտք է փեթակներ պատրաստել , ու անոնց մէջը հոտաւետ տերեւներով ու ծաղիկներով շփել : (Ե) Երբ ուշադրութեամբ սպասելու է նոր խումբին դուրս ելլելուն , որ սովորաբար առաւօտեան 10էն ինչուան կէսօրուան 3ը կելեն , կամ թէ որ սաստիկ տաք ըլլայ՝ 9էն ինչուան 4 : Պէտք է հանդարտ թողուլ որ դուրս ելլեն . երբոր կրնայիս որ դէպ ի հեռու տեղ կուզեն երթալ , պէտք է աւազ ու ջուր ցանել վրանին , և այլ ևայլ ձայներ հանել որ իրենց առաջ-

նորդներուն ձայնը չլսեն ու չփոթին . և փոթորիկէ մը բռնուած պէս՝ ծառի ճիւղի կամ պատի մը վըրայ , երբեմն ալ գետնի վրայ կիջնան՝ վրայէ վրայ դիզուած կը կենան : (Զ) միջոցին թէ որ կարելի է՝ նայելու է որ արեգակը վրանին չգարնէ , ուստի կերպով մը շուք ընելու է անոնց : (Ժ) Ե որ գետնի վրայ ժողովին , փեթակը իրենց վրայ ծածկէ՝ մէկ կողմը երկու բթաչափ բաց թողով . թէ որ կուզես որ շուտ մոնեն՝ ծխով ներս քշէ զիրենք , կամ փետուրէ աւելով , ու հոն թող փեթակը որ մեղունները մէջը հանդարտ կերպով ժողովին : (Ժ) Ե որ ծառի վրայ կենան՝ փեթակը մօտեցուր . ան ծառին ճիւղը որուն վրայ ժողովէր են՝ փեթակին մէջը ան , ու շուտ մը ճիւղը ցնցէ , բոլոր մեղունները մէջը կը թափին : (Խ) Ե որ հաստ ըլլալով ճիւղը՝ չցնցուիր , ծխով թմրեցուր մեղունները , և զգուշութեամբ փետուրէ աւելով վար ան , ու փեթակը զգուշութեամբ ծառին մօտ դիր . վար ընկածներն ու ասդիս անդին ցրուածներն ալ կուգան մէջը կը ժողովին : (Ե) Երբ որ ծառի մը վրայ ու պատի մը ծակիջնան , տերեւոտ ճիւղ մը մեղրաջրով թրջէ , ու ծակին բերանը բռնէ . մեղունները վրան կուգան , ետքը փեթակին մէջ կը թօթվես :

(Ժ) Ե որ դուրս ելած ձագերը ծառի ճիւղը թողուն ու նորէն երթան մայր փեթակը ուսկից որ ելեր էին , ու մտնելու ատեննին սաստիկ ձայնով չըրզզան , նշան է որ թագուհին իրենց հետ չէ , ուստի նորէն կելլեն մէկ երկու օրէն . իսկ թէ որ չելլեն՝ պէտք է փոխադրել երկրորդ փեթակի մը մէջ :

(Ե) Երբեմն երկու խումբ ձագեր մէկտեղ կելլեն՝ մէկ ճիւղի մը վրայ կը կենան . թէ որ խիստ բազմութիւն չըլլան , երկուքէն մէկ փեթակ կրնայ ըլլուիլ . ապա թէ ոչ , խանձողով կամ փետուրէ աւելով պէտք է բաժնել երկու փեթակի մէջ : (Ե) Երբեմն ալ կը հանդիպի որ բոլորովին կը խառ-

նուիրն երկու խումբ ձագերը . ասոնք պէտք է մէկ փեթակի մը մէջ լեցնել, ետքը գետնի վրայ փռած խսիրի կամ լաթի մը վրայ թափել . փռոցին երկու ծայրը կը դնես մէյմէկ փեթակ, ետքը մեղուները երկու կը զատես . թէ որ սկսին իրար կանչելով զատուիլ՝ աղէկ է . իսկ թէ որ երկու թագուհիներն ալ մէկ փեթակին մէջ մտնեն, նորէն պէտք է փռել : Եւ որ թագուհիները տեսնես՝ կըրնաս բռնել զատել, ու փեթակներու մէջ դնել . մէկէն աշխատաւորները իրենց քով կը ժողվին : Իսկնք թէ երբ որ երկու խումբն ալ տկար ըլլան՝ պէտք է միացնել զանոնք . թէ որ երկու փեթակի մէջ ժողվեր ես, պէտք է փեթակին մէկը դնես իր տեղը, ու մէկալը մօտ գետինը . ետքը իրիկունը փոխես տեղերնին, ու սկաւառակով մը կէս լիպրէ մեղը դնես քովերնին . թէ որ առաւօտը նայիս որ թագուհիին մէկը մեռեր է, ան երկու խումբերը կը միանան իրարու հետ, ու վախճանիդ կը հասնիս . չէ նէ նորէն կրկնելու է նոյն գործողութիւնը . վասն զի մէկ փեթակի մէջ երկու խումբ մեղուներու զատ զատ աշխատիլը աղէկ չէ . նոյնպէս թէ որ իրեք կամ չորս օր իրարմէ ուշ ելլող խումբերը ուզես իրարու հետ խառնել, պէտք է՝ առաջ ելլող խումբը շփոթել, ու մեղրաջուր ցանելով մեղուները ցրուել, ետքը նոր խումբը վրան պարպել :

ԱՌՈՂՋՈՒԹԻՒՆ

Ինչպիսի ցաւի այլեայլ դեղեր :

Երբեք կը ըլլայ որ դիպուածով մը կամ լցնալով կամ զարնուելով մէկուն ակուան կը թափի . ասանկ ատեն պէտք է նորէն ակուան տեղը դնել զգուշութեամբ, և որպէս զի տեղէն չըշարժի՝ երկու ծամելեաց մէջտեղը կը

տոր մը բամպակ դնելու, ու թաշկինակով մը կզակը գլխուն վրայէն կապելու է, և հիւանդը պէտք չէ որ խօսի կամ լեզուն շարժէ, որպէս զի ակուան ալ տեղէն չշարժի : Իսկ երկու ակուան երբեմն խիստ աղէկ կը հաստատուի իր առջի տեղը . բայց թէ որ ելած ակուան վերի ծամելիքէն է, տեղը հաստատելը աւելի դժուար կը ըլլայ :

Իսկ ակուայի ցաւը, որ երբեմն սաստիկ կը ըլլայ ու գէշ հետեանքներ կունենայ, անանկ դարման մը չունի որ ամէն անգամ յաջողի . մենք հոս գլխաւոր դեղերը զուրցենք՝ որ շատ անգամ ցաւը կանցնեն . միայն թէ ասոնց մէկը չյաջողինէ՝ մէկալը պէտք է փորձել, թէ որ ան ալ չյաջողի՝ ուրիշ մը : Եւ որ մէկը ակուայի ցաւին հետ մէկտեղ իջուածք ալ ունենայ, պէտք է ոտքը տաք ջրի մէջ դնել, ջրին մէջը քիչ մը մանանեխի ալիւր՝ կամ աղ ձգելով . կրնայ նաև 15 կամ 20 հատ տըրուկ՝ դրուիլ անկըճին ետեւը : Իսկ թէ որ իջուածք չունի, ուրիշ դարմաններ ընելու է : Ինչպէս երբոր մէկուն ակուան փտտած ու ծակ է, բամպակէ պատրոյգ մը կրնայ շինուիլ ու ջրով հարած ափիոնի մէջ թաթխուիլ, ու ակուային ծակին մէջը խոթուիլ :

Իփիոնին տեղը կրնայ բռնել նաև ձէթը, բալասանը, բարկ քացախը, մեխակի եղը, սաստիկ օղին, Վոլոնիայի ջուրը, եթերը, և ասոնց նման տաքցնող ու թմրեցնող հեղուկները, որով ակուան ցաւ չզգար : Երբոր ակուան փտտած չէ, բաւական է սղտի դգալով քիչ մը ճերմակ խաշխաշի ջուր խմցնել, և կամ գաւաթ մը շաքարով խառնած ջուր՝ մէջը մէկ ցորենաչափ ափիոն դրուած :

Փտտած ակուայի ցաւին դէմ շատ զօրաւոր դեղ է կաթիլ մը ծծմբային թթուութեամբ կամ արջասպիեղով՝ ակուան այրել . բայց աս բանս շատ զգու-